

פרשת קרח

כ"ב

לכה נא ארה לי את העם הזה (כ"ב ו') ² ואל תפח אפך יש להעיר בכלל. למה הי' לו לבלק להפציר כל כך בבלעם ביגיעתו ותחנונים וגם ברוגזו וכעס פעמים ושלש דוקא לבא לקלל, כמבואר בהמשך הפרשה, בעוד שהי' יכול לבקשו שיקלל שלא בפניהם, על מקומו שהוא, כי הלא כמה זכמה מקללים שהיו מקללים את המקוללים שלא בפניהם, וכמו ואלה יעמדו על הקללתו בהר עיבל (פרשה תבא, כ"ז י"ג) ובקבלתו (י' ב') גם במדוע מלך אל תקלל ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר, וזה דאי שלא בפניו.

ואפשר לפרש על דרך דרש אגדי עפ"י מה שאמרו במס' ברכות (ד' א') על הפסוק בתהלים (ז' י"ב) ואל זועם בכל יום, וכמה זעמו רגע, כמו שנאמר (שם, ל' ו') כי רגע באפסו ופירשו, זכמה רגע, אחד משמונה רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה, ואין כל בריות יכולה לכוין אותו רגע חוץ מבלעם הרשע וזכר, ע"כ. ועל זה הקשו בפנים שם, מה הי' יכול בלעם לומר בשיעור רגע כזה, וכתבו דהי' יכול לומר מלה אחת, "כלם", אבל יותר מזה לא הי' מספיק לבטא באותו רגע.

ולפי זה נראה הערתנו, למה נתעצם בלק כל כך להביא את בלעם למקומם של ישראל, הלא הי' יכול לבקשו שיקללם שלא בפניהם, במקומו, כמו שבארנו — יעז כי הוא בלעם, הי' מבקש אותו רגע של זעם, ובאותו רגע לא הי' יכול לבטא רק מלה אחת, "כלם", וזה אפשר רק בעת שראתה אותם, ואז מוסבת המלה לפי הרצון בהסבה עליהם, וכמבואר בפרשה שהי' רואה אותם ואת נוייהם, כדכתיב בפסוק (כ"ד ב' ה') וירא את ישראל שוכן לשבטיו ויאמר מה טבו אהליך, אבל שלא בפניהם הלא הי' צריך להזכיר שמם, עם ישראל, כדי שיהי' ניכר על מי מוסבת המלה, "כלם", וזה לא הי' יכול לבטא ברגע ההוא כמבואר, ולכן הי' בלק מוכרח להביאו למקומם של ישראל (וע"פ להלן, כ"ג ט'). וכן זכנו מצינו בתפלות לברכה, כי כשמתפללים על החולה בפניו אין מוזכרים שמן, כי אם את הדבר המבוקש, וכמו שאמר משה בתפלתו על מרים בפניה, אמר, אל נא רפא נא לה (ס"פ בהעלתך) ולא הזכיר שמה, ובשחתפלל יעקב על ההצלה מעשו, שלא בפניה, אמר הצילני נא מיד אחי מיד עשו.

ג. ויגר מואב מפני העם מאד וגו'. מכל זמנא נראה שבלק היה רשע יותר גדול מבלעם שהי' בלק רצה לאבד את כלל ישראל ולשם זה שכר את בלעם ואילו בלעם אמר לו שלא אוכל לעשות מאומה נגד דבר ה' ורק אשר ישם ה' בפי אותו אדבר, ולפי"ז צ"ב דלגבי בלעם תנן בר"פ חלק (סנהדרין צ"א א') שאין לו חלק לעוה"ב ואילו לגבי בלק לא מצאנו שאין לו חלק לעוה"ב, וכמו"כ מה שאחז"ל הוריות י' ב' שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע [ג"פ ד' מזבחות פר ואיל במזבח, רש"י] זכה ויצתה ממנו רוח, אע"ג דבלעם אמר לו לבנות את המזבחות ולהקריב עליהן כדכתיב בקרא לקמן (כ"ג א' כ"ט) ואילו בלעם עצמו לא זכה למידי עבור זה. אמנם הביאור בזה, כי בלק עשה ומה שעשה מפני הפחד והמורא שהי' לו ממשאל כדכתיב ויגר מואב מפני העם מאד וגו' עתה ילחנו הקהל את כל סביבותינו כלחוד השור את ירק השדה, ואין אדם נתפס על צערו אבל בלעם עשה כל זה מפני בצע כסף וכבוד וזה כבר מדות מושחתות [וכן כל הארבעה הדיעות דשנינו במשנה שם שאין להם חלק לעוה"ב הוא בשביל שהיו להם מדות רעות, כמ"ש בארזות יושר פי"ט ע"ש].

1) ואל תפח אפך

ואמנם התוס' בברכות שם כתבו עוד תירוץ על קושיתם מה הי' יכול להגיד באותו רגע, וכתבו, כי מאחר שהתחיל קללתו באותה שעה הי' מוזיק אפילו בהמשך דבריו אחרי כן. והנה לפי תירוץ זה תשוב הקושיא למה התיגע בלק כל כך להביאו למקום משכן ישראל ולא הסתפק במה שיכול לקלל במקומו.

ואפשר לומר עפ"י המשנה באבות פרק ה' משנה י"ט, דבלעם הי' רע עין, ומבואר ביותר בזהר, שכל כחו הי' בעינו, וכל דבר שהי' נותן בו עיניו הי' מוזיק, ולכן הי' צריך להיות על המקום שיראה שם את משכנם של ישראל ויתן עיניו בהם. וזו היתה כונת בלק להביאו אליו. ועוד אפשר לפרש הטעם שראה בלק לנכון לו לדרוש את בלעם לבא למקומם של ישראל לקלל ולא הסתפק אם יקלל במקום שהוא, ושלא לעיניהם — עפ"י מה שיש להעיר בלשון בלק שאמר בשליחתו אל בלעם לכה נא ארה לי את העם הזה, ולא קראם בשמם, עם ישראל, או בני ישראל — וזה אפשר להסביר עפ"י מה שכתב רש"י למעלה בפרשה חקת בפסוק וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב, זה עמלק, שנאמר (פ' שלח) עמלק יושב בארץ הנגב, ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים לה' לתת את הכנענים בידם, והם, העמלקים, אינם כנענים, וראו ישראל את לבושיהם כלבושי עמלקים, ושמעו לשונם, לשון כנען, ולא ידעו איך יתפללו, ואמרו נתפלל סתם על "עם זה", שנאמר (שם בפ' חקת, כ"א ב') וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתן נתת את העם הזה בידי עמלק רש"י.

והנה להלן בפרשה (כ"ג ז') פירש"י (ממדרש) שהי' בלק מסופק באיזה שם יכנה בלעם את העם בקללתו, אם בשם יעקב אם בשם ישראל.

1

ומעתה יש לומר, דלכן אמר סתם ארה לי את העם הזה, כדי שיצא מספק שמותם כמבואר.
וכיון שכן הלא בהכרח הי' שיהי' בלעם במקומם של ישראל כדי שיוכל להראות עליהם ולומר "העם הזה".
ואמנם בלעם מצא דרך אחרת לפתור ספק זה וחשב לקלל עפ"י שני השמות, יעקב וישראל, כפירשי' שם.

(3)

אשר תזכר (4)

טלית לקרא ק"ש ולהניח תפילין - רש"י
לא ישכב (בלילה עד שהוא קורא את שמע ומחבל את המזיקין הבאים לטרפו... כל מחנה וגייס - שם) עד יאכל טרף...
(אזכור קדתי ואיך קדתי כדכתיב)

ישראל טובה (5)

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל

בשארית מנחם (עמ' ר' ופ' וישלח עמ' קלד) מבאר מדוע פותחים בכל יום את התפילה בפסוק זה שהוא מדברי בלעם.

אחר שבלעם ראה את ישראל שוכן לשבטיו, כפי שמפרש רש"י ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין, ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חברו. בכך ראה שאין עם ישראל ככל האומות, הוא נאה דורש ונאה מקיים. עם הספר ועם קדוש. אז פתח ואמר: מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל.

התחלת הקדושה אינה בכתי כנסיות, אלא קדושתם נמשכת כנחל מפסח האהל מביחו הפרטי של היהודי. אם 'מה טובו אהליך יעקב' - בבית נשמרת קדושת ישראל, אז 'משכנותיך ישראל' השכינה שורה בישראל. אם האהל הוא בכחינת יעקב, בית יהודי כראוי, אז המשכן הוא מקדש של ישראל. אז יהיו מזמורי תפילה ותורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות נאים למזמרים והמזמרים נאים למזמוריהם. אבל אם ח"ו האהל הוא מאהלי קדר, אהל בלעם ובלק, אז המשכן איננו משכן והמקדש אינו מקדש.

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל

שמעתי מה הטעם שמתחילים כל יום את תפילת שחרית בפסוק זה שהגוי הטמא אמר. כשיהודי בא להתפלל, מיד קמים נגדו כתות מסטינים ומפריעים, לבלבלו בתפילתו. ע"ז מרמזים להם, לא יועיל לכם כלום, שהרי בלעם רצה לקלל ולבסוף הפך הקב"ה הקללה לברכה. גם אתם לא כדאי לכם להתחיל... שהכל יהפך בעזה"י לברכה, אכ"ר.

(ח) ומה אועם לא זעם ה'. אמנם יודע אני לכוון השעה, שהקב"ה כועס בה, אבל הוא לא כועס כל הימים שבאתי אליך. (רש"י מברכות ד'). ראוי להתבונן בדברי התוס' שם ד"ה שאלמלי, שהקשו מכיון ש"רגע באפרי", שזמן הכעס הוא רק רגע כמימריה, מה אפשר היה לומר ברגע א' ? ותרצו שהיה אפשר לומר "כלם", וע"ז קשה, איך היה מוכח מדבריו את מי לפלות ? וע"כ צריכים לומר, שהי' יודע לכוון את השעה, שהקב"ה כועס ח"ו על ישראל ואם הי' בלעם אומר או "כלם" היה מוכח, שעל ישראל כונתו. אבל קשה ע"ז מדברי ר"מ שם שכעסו של הקב"ה הוא "בשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב מניחין כתריהם בראשיהם ומשתחווים לחמה מיד כועס הקב"ה, הרי שהכעס הוא על כל מלכי מ"מ, ואם הי' בלעם אומר או "כלם" היתה הקללה מאפנית להם ולא לישראל ? וי"ל ע"פ ידברי ר"י (שם ו'), בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס, א"כ א"ל, שבשעה שמלכי מ"מ משתחווים לשמש הקב"ה כועס על העולם כולו, ואז הוא נכנס לבית הכנסת לשמוע, שלכח"פ גוי א' בארץ מתפלל ומשתחוה אליו ית', ואם לא מצא בה עשרה מיד הוא כועס, שג': "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה" (ישעי' כ'). ועל כעס זה, שהוא על ישראל, צפה בלעם, שאז יאמר "כלם" ויהי' מוכח שהוא מקלל את העם, שקבל את התורה, וגם הוא אינו בא להשתחות למלך ה' צבאות. אבל חסד עשה הקב"ה עמו, שנתן אז בלב ישראל להשכים ולהעריב לבתי כנסיות וממילא הי' הקב"ה מוצא בהן עשרה ולא הי' זועם על ב"י, ואיך יקללם הרשע הזה ? וזה שאמר בלעם, אנוס ע"פ הדבור: "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל", ששיבח את בתי כנסיות ישראל, שהם תמיד, מן התבקר עד הלילה מלאים מתפללים; וכן הדגיש מעלה זו בישראל בדבריו: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא (כשהן עומדים משנתן שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש

(2)

מה טובו אהליך יעקב

6) אמת אמת

"אמר רב אלעזר מברכותיו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו בקש לומר לא יהא להם בתי כנסיות ובתי מדרשות אמר מה טובו אהליך יעקב" (ילקוט רמז ש"ט).

ולכאורה הדברים פלא וכי לקח בלק את בלעם להלחם בכוללים, או לפגוע בישיבות, והלא בלק מצפה מבלעם שיקלל את ישראל, את העם כולו אנשים נשים וטף מזקן ושבע ימים עד לעולל ויונק, וא"כ מה נטפל בלעם לבתי כנסיות ובתי מדרשות.

אלא שידע בלעם בחכמת נבואתו דכל עוד בתי הכנסיות ובתי המדרשות עומדים על תלם, כל עוד קול התורה בוקע ועולה, אין כל כח בעולם שיכול לקעקע ביצתם של ישראל, רק אם יצליח לבטל מהם בתי מדרשות ובתי כנסיות יוכל גם לשארית הפליטה.

ראה נא מה שאמרו (ברכות ס"א ע"ב) במשלו של רבי עקיבא שאמר לפפוס בן יחודה "למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום אמר להם מפני מה אתם בורחים, אמרו לו מפני רשתות שמביאים עלינו בני אדם אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם, אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות אתה לא פקח אתה אלא טפש אתה ומה במקום חיותנו אנו מתייראים במקום חיותנו על אחת כמה וכמה"

התנא הגדול רבי עקיבא מאיר את עינינו להבין ולהשכיל דאין לנו קיום אלא לל עוד עוסקים אנו בתורת ה', ואם חלילה נפרוש ממנה הרי אנו כדגים שעלו ליבשה ובזמן קצר נהיה כדג שיבש בו כסלע שאבדה תקותו ולא ישוב ויראה את ארץ מולדתו.

אלא שלכאורה יש לתמוה בזה, והלא מה זה שאומר השועל לדגים תעלו ליבשה ונדור ביחד כשם שדרו אבותי עם אבותיכם, והלא מעולם לא דרו אבות השועל ואבות הדגים ביחד ביבשה, ולכאורה שועל זה לא זו בלבד שטפש הוא אלא אף שקרן הוא.

ונראה באמת דאכן כך, שקרן הוא, וזו תמצית המשל, אף אנו עם התורה הדבקים בתלמודה בכל עוז, שומעים תביעה - בקשה זו בכל דור ודור, למה משונים אתם מכל עם ולשון, למה דתיהם שונות מכל עם, למה אתם דבקים בתורה ותלמודה יומם ולילה, "תעלו ליבשה ונדור ביחד כשם שדרו אבותי עם אבותיכם". ותשובתנו לכל אלה, מעולם לא דרו אבותנו ואבותיכם ביחד, אתם תוות יבשה ואנו דגים שבים, בים התלמוד נולדנו ובו נחיה את חיינו, בתורה שכתוב בה "כי היא חייכם ואורך ימיכם".

וכך ראינו בתולדות ימי עולם של עם עולם, שבכל דור ודור עומדים עלינו לללותינו, וכל רשעי האומות שרצו להרוג ולהשמיד ולאבד, עוד טרם טבחו בישראל שפכו חמתם על העצים ועל האבנים, על בתי הכנסיות ובתי המדרשות, עוד טרם החלו הנאצים ימ"ש להרוג בישראל, ראש פרעות אויב היה "ליל הבדולח" שבו החריבו ושרפו מאות בתי כנסיות ובתי מדרשות, וכך בכל דור ודור כל המצור לעשראל ולתם בתורתו, ואע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי, שאלה הן הם נשמת ישראל ורוח אפיו ורק באובדנם יאבד ישראל.

שניית' הלא אפי' עם אוה"ע שרלו ה' שנהיה נפרדים מהם ולהיות צדד כדכתיב ה' צדד ימנו, ובלעם אמר הן עם לצדד יסכון ובגויים לא יתחשב, וביחודו בשעה שהוא לצדד ואינו מתערב עמהם יסכון במנוחה, ובגויים, בשעה שהוא מתערב עם הגויים עו"ג לא יתחשב ואינו נחשב לגוי צד"ע, ויסכון ישראל צדד פני יעקב, פירושו דעין יעקב היינו משוקטו ושומם עינו היה שיסכון ישראל צדד עם אוה"ע היינו שלא יתחרו עמהם וגם להיות צדד היינו להפריד מאוה"ע בלי התערבות, וכ"ז לא הועיל לנו להפריד מן העו"ג ע"ד דאיתא (בספרדרין דף קד) איכה ישבה צדד אמר רבה אר"י אני

7) שמה ע"ק צקר א"ל: א

3)

8

הכל חינו מספרת על יעקב לבדו דא"כ היה לנו לומר בקש להרוג את אביו, אלא משמעות את הכל כל היסודות, וזה אנו למדים מדרכיב ארמי אוברד אבי בהווה אלא הכונה שלא רק באותה שעה שפגעו יחשדו בגנבה בקש להרוג אלא גם אחר שוכח על זדקו ואין לו עליו מאומה מ"מ אילו היה בידו להרגו היה הורגו, ובאמת מצוה להי בלשון לבן שאמר ליעקב יש לאל יד לעשות עמכם רע ואלהי אביכם וגו' ולכאורה חינו מוזן למי דבר בלשון רבים הלא עם יעקב לבדו דבר עד כה וכי אפשר שרצה להרוג גם בנותיו ובניהם, אלא שכלן דבר עם ההולכים ואחין יעקב היינו שנתגיירו והלכו עם יעקב כמו שכתוב בין אחי ובין אחיך, ולכולם היה ברצונו להרוג ח"ג שאין לו עליהם מאומה אבל בקש לעקור את היהדות, ואח"ג שלא התרחקו מעולם מלבן וזרעו אלא מ"מ בקש לעקור את היהדות, וי"ו היה בשביל שהיו קרובים ומשורבים עם לבן ולא היו כגרים בחרם, וזוהי יש ללמוד דכל מה שאינו מתקרב עם אזה"ע, ומהרבהמרתקים אופטו ומצתקים לאבדנו ומכל מקום קשה עלינו להתרחק מהמ"ג משום שהוא נגד טבע בני אדם להתחבר עם רעים בין עובים בין רעים ואיך אמרנו לבנינו להיות נפרדים ח"ס מאת רעהו בכל הליכות עולם לנו:

אלא חס באת לחזק את הדת בקרבנו ואלא ירף בלבנו ובלב בנינו עלינו להתבונן מדורות הראשונים כדכתיב מוקנים אחריו, והנה בשעה שראה יחזקיהו המלך האדוק שנתרופפו עמודי יסודי הדת בימי אחז, מה עשה נעץ חרב בבימה"ד ואמר כל מי שאינו עוסק בחורה ודקר בחרב, ואח"ג דא"כ יהיה הלמוד שלא לשמה ממש, היינו שלא לשם מנות פ"ת ומכס"כ שלא באהבת ה' אלא כדי ישרנו, מ"מ זה הפרט החזיק את הדת ע"ל היותו טוב ומועיל כידוע:

אמרתי וישכון ישראל בזה בדר עכשיו חובה ישבה בדר, שאזה"ע מתרחקים ממנו, ובפסחים (דף ק"ח) איתא מ"ד בור עמים קרבות יתפלגו מי גרם לישראל שיתפזרו כ"כ בעמים קרבות יתפלגו, עבור מה שחפטים להתקרב עם העו"ג ביותר ומראש הזהיר הקב"ה את א"א כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ואין זה דבר נבואי לבד אלא לויי ואברהם שיהי' כן ומשום זה כתיב ביעקב אביו ויגר עם, ודרשו חז"ל מלמד שלא ירד להשתקע אלא לגור עם כמו שאמר לגור בארץ באתו, ואין הפי' שלא ירד להשתקע כל ימי חייו אלא לגור איהם שנים עד כלות הרעב בארץ, דודאי אאל"כ שהרי יעקב כבר שמע מפי ה' כי לגוי גדול אשימך עם, וידע בזה כי הרבה שנים יהיו שמה וכי זה הוא דבר ה' לא"א כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה אלא משמעות שלא ירד להשתקע היינו להיות בארץ כמו שיהי' ללבן לפרעה שלא אחר הוקיר את יעקב וזרעו אבל יעקב אמר שאינו חפן בזה אלא לגור בארץ באתו, להיות גרים בארץ לא לנו, והיינו משום דשמר דבר ה' לאברהם כי גר יהיה זרעך וגו', ודבר ה' יקום לעולם, ע"כ כל מה שאנחנו משתדלים בגלות להשתוות ולהתאחד עמהם מה עושה הקב"ה, מחבר גר אזה"ע להתרחק ולעשות אותם בדר, והיינו שאנו חומרים בהגדה אחר שאנו חומרים זה המקרא ויאמר לאברהם ידוע הדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' והיא שמעדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו אלא שכלל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו והקב"ה מילינו מידם, וא"א לפרש והיא היינו בעממה שהיה ואחרי כן יאלו ברוב גדול וגו' שהרי זה לא היה אלא במצרים וא"כ אין בזה שום רמז על כל דור אלא ה"פ, והיא היינו דבר ה' כי גר יהיה זרעך היא שמעדה לאבותינו ולנו שכלל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והוא משום שאין רועים להקים דבר ה' כי גר יהיה זרעך כדי להיות גוי מטיין בפ"ע, ואנו משתדלים להתקרב ולהתאחד עמהם ע"כ עומדים עלינו לכלותנו אלא שהקב"ה מילינו מידם, וע"ז אנו חומרים לא ולמד מה בקש לבן הארמי וכו' שלא יבא מתחכם ויאמר להיפך אלה חס היינו משורבים לגמרי עם הגויים לא היינו שואים להם ולא בקשו לכלותנו ע"ז אנו חומרים לא ולמד מלבן הארמי שהרי אנו היינו מקורבים עמו הרבה שהרי כולנו בניו, ובכ"ז בקש לעקור את הכל, משמעות

בלעם רצה "מות ישרים" ולא "חיי ישרים"

תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי במהו (בג, י)

מה מופלא ונורא הדבר, שבלעם הרשע איחל לעצמו למות מיחת צדיקים, ובאיהו ישרים מדובר? מפרשים חז"ל (ע"ז כה ע"א) ש"ישרים" היינו אברהם יצחק ויעקב, שעליהם אמרו חז"ל (ב"ב י ע"א) בנשיקה מתו, ומה נפלא שהמנוול הזה בלעם ביקש לעצמו לא פחות מזה. הוא, שכל חייו היו חיי הפקר ותאוה, ופרץ גדרו של עולם, לא הרגיש בגנותו ושפלותו, עד כדי כך שנדמה לו שראוי הוא שבמיתתו יזכה למיתת נשיקה!

כאן באה התורה ללמדנו ולהזהירנו, עד כמה האדם יכול לרמות את עצמו ולא לדעת היכן הוא עומד, מה מצבו האמיתי ומה מוחה לו.

והנה בלעם חמד שתהיה דוקא אחריתו בגן עדן עם צדיקי ישראל, אבל לא אמר: "תחיה נפשי חיי ישרים", כי בחייו לא רצה לחיות חיי ישרים, אלא חיי תאוה, רשעות והמקבולת, ובק. בסיום חינו רצה למות מות ישרים כמו יהודי טוב, ולזכות לגן עדן.

וכן אנו רואים הרבה אנשים שיעשו את כל ההשתדלות. שיזכו למיתת צדיקים, שיאמרו אחריהם קדיש, ילמדו משניות לעילוי נשמתו, ושתהיה להם לויה יהודית כשרה, ונדמה להם שעל ידי שיזכו למיתת צדיקים תהי אחריתם עמהם בגן עדן.

ובאמת זו היתה טעותו של בלעם הרשע, אבל אנו יודעים, שרק מי שחי חיי ישרים - הוא שימות מיתת ישרים ותהיה אחריתו עם צדיקי ישראל, אבל מי שבחיו אינו הולך בדרך ישרים, לא יועיל לו למות מיתת ישרים.

וב'ספורנו' פירש את הפסוק "ותהי אחריתי כמהו", וז"ל: "שתהיה אחריתי וצאצאי מעי כמו ישראל, כי אמנם בניו של אדם ויוצאי חלציו נקראים אחריתו", ע"כ. היינו שתאות בלעם הרשע היתה שיהיו לו בנים צדיקים.

9
תפארת
היה

4

גם זאת רואים אנו בעינינו יום יום, אנשים רוצים בכל מאודם שבניהם יהיו צדיקים וילמדו תורה, ואף עושים השתדלות גדולה בענין, אבל לעצמם מסתפקים במועט בכל הנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות.

(10)
pe

גם זו אחת מטעויותיו של בלעם הרשע, כי הכלל הוא שהבנים הולכים בדרכי אבותיהם, והדרך לזכות לבנים טובים היא כאשר האב והאם עצמם הולכים בדרך התורה, וכך אנו מבקשים בכל יום: "ונהיה אנחנו וצאצאינו... לומדי תורתך", היינו

6

ומה נואלו אותם אנשים המקילים לעצמם להסתכל בכל דבר כיעור - ולבניהם לא ירשו להסתכל. אם זה סם המוות לילדך, זה גם סם המוות בשבילך! או שבאים הביתה בלילה ומתיישבים לקרוא עיתון או להתעסק בשטויות, ואומרים לבן: קח משניות ותחזור על מה שלמדת בחיידר... זוהי דרך בלעם הרשע: אני אלך בשרירות לבי, והבן יהיה צדיק!

11

אבל באמת מה שטוב בשביל הבן, טוב בשביל האבא. גם האב יכול לקחת ספר, וגם האם יכולה לתפוס תהלים או חומש, ואז יזכו לבנים צדיקים וישרים באמת.

(11)

(ה) מה טבו אהליך יעקב, האלה הוא אל ערלי והמשכן הוא הקבוע, וכמדובר שטע באלהים אלל היו מונסים אז נכנס אל הארץ ולטען במשכנת קבועים ובלעס ראה כ"ז, ואמר על האלהים שנמדבר מה טבו אהליך יעקב, ועל מה שמונסים לטען במשכנתו בל"י אמר כה טובו משכנותיך ישראל, ועם ישראל גדול משם יעקב, כי שוכנתו לארץ יהיו במעלה יותר גדולה ויקראו בשם ישראל:
(ו) בנחלים, עד ההלך יעקב אמר בנחלים נמזי שמהלים מיומים פוסקים כח"ש להי צדו כמו נח: כאלפיק נהים יעברו (איוב ו), וק כמדבר היו מים ממקום למקום, אלל קבועים ומושבים אמר, וזה עד משכנותיך ישראל שהם יהיו קבועים כנגות עלי גרד המושך המיד, ואמר שיהי עד אללך יעקב באהלים נמע ה' הם עשנים מריחים, כי אלהי המדבר היו דומים כמחיי אהלות ועשני בשמים שהם נהים ועשנים אמרים מההיים, ק לא היו נעשההים קבועים ועמרתים, אלל משכנותך

אלקים

6

ישראל בל"י דומים בארום עלי מים, שארזים הם קבועים ועניהם וקיומו לאלי שנים, ומשל כהלים נסיו מנין השפע שמקבלים מאלה ה' שמהם נהים, שבל"י לא השפס בשום עם, ומשל כהלים ובארזים תנין הם העם עלמו וקיומו ועמידהו ונבונהו:

11

(5)